છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: ત્રીજા ધોરણ માટે :—

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૪

ત્રીજી ચોપડીનો
ડિકટેશન
ત્રણ આના.

સર્વ હક સ્વાધીન
કિંમત ૦-૨-૬
પોસ્ટેજ જુદું.
સને ૧૯૨૭.

...ત જિલ્લાનો
...ાળ શિક્ષક
...ણ આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

“મુખગણિત શિક્ષક” વગેરેના કર્તા—શાહપોર-સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુકસ, ઈનામ, લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણીખાતાના
અધિકારીઓના ઉત્તમ સાર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભાગ ૪.

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

છાપનાર—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.

છાપવાનું ઠેકાણું-ધી 'શંકર' પ્રી. પ્રેસ, ચઉટાના પુલ પર—સુરત.

સંવત ૧૯૮૩] આવૃત્તિ ૧૪ મી [સને ૧૯૨૭

કિંમત રૂા. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિક્ટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—

"સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિકટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧. ૨. નામના બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ બાળકો, શિક્ષકો, અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે. તમોએ વાચનમાળામાંની ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારા પુસ્તકો શુદ્ધલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીના દ્રષ્ટિએ જોતાં તેને ટેકસ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે, એજ."

'સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક' અભિપ્રાય

"ત્રીજા ધોરણનાં છોકરાંને જોઇએ તે ઉપર નજર રાખીને આ નાના પુસ્તકમાં હકીકત સારી ભેગી કરી છે, અને તેમને અનુકૂળ થાય એવી સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે."

વડોદરા તા. ૮-૭-૧૯૨૫. હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધી ગવનર સાહેબ બહાદુરે હુકમ નં. ૪૧૭૧ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

સુરત જિલ્લાનો

"ભૂગોળ શિક્ષક"

એજન્સિની સર્વ સ્કુલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજાદાસ શાહ

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા

સાદરા તાલુકાસ્કુલના હેડમાસ્તર સાહેબ.

પોતાના તા. ૧૫-૭-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

"ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે, એકંદરે આપનો પ્રયાસ જન સમુહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઇ પડવાનો છે"

કિંમત ત્રણ આના. પોસ્ટેજ જુદું.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪.

વિવિધ અપૂર્ણાંક લખવાની રીત	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક લખવાની રીત	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦—૦—૩	રૂ. ૦)૦।	પા આનો
રૂ. ૦—૦—૬	રૂ. ૦)૦॥	અડધો આનો
રૂ. ૦—૦—૯	રૂ. ૦)૦॥।	પોણો આનો
રૂ. ૦—૧—૦	રૂ. ૦)–	એક આનો
રૂ. ૦—૧—૩	રૂ. ૦)–।	સવા આનો
રૂ. ૦—૧—૬	રૂ. ૦)–॥	દેઢ આનો
રૂ ૦—૧—૯	રૂ. ૦)–॥।	પોણાબે આના
રૂ. ૦—૨—૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦—૨—૩	રૂ. ૦)=।	સવાબે આના
રૂ. ૦—૨—૬	રૂ. ૦)=॥	અઢી આના
રૂ. ૦—૨—૯	રૂ. ૦)=॥।	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૩	રૂ ૦)≡।	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૬	રૂ. ૦)≡॥	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૯	રૂ. ૦)≡॥।	પોણાચાર આના
રૂ. ૦—૪—૦	રૂ. ૦।	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦—૪—૩	રૂ. ૦।૦।	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક.

૧ – રૂ. ૦)~	૧૧ – રૂ. ૦।≡	૨૧ – રૂ. ૧।~
૨ – રૂ. ૦)=	૧૨ – રૂ. ૦।।	૨૨ – રૂ. ૧।=
૩ – રૂ. ૦)≡	૧૩ – રૂ. ૦।।।~	૨૩ – રૂ. ૧≡
૪ – રૂ. ૦।	૧૪ – રૂ. ૦।।=	૨૪ – રૂ. ૧।।
૫ – રૂ. ૦।~	૧૫ – રૂ. ૦।।।≡	૨૫ – રૂ. ૧।।~
૬ – રૂ. ૦।=	૧૬ – રૂ. ૧)	૨૬ – રૂ. ૧।=
૭ – રૂ. ૦।≡	૧૭ – રૂ. ૧)~	૨૭ – રૂ. ૧।≡
૮ – રૂ. ૦।।	૧૮ – રૂ. ૧)=	૨૮ – રૂ. ૧।।।
૯ – રૂ. ૦।।~	૧૯ – રૂ. ૧)≡	૨૯ – રૂ. ૧।।~
૧૦ – રૂ. ૦।।=	૨૦ – રૂ. ૧।	૩૦ – રૂ. ૧।।=
૩૧ – રૂ. ૧।।।≡	૪૧ – રૂ. ૨.~	૫૧ – રૂ. ૩,≡
૩૨ – રૂ. ૨)	૪૨ – રૂ. ૨।=	૫૨ – રૂ. ૩।
૩૩ – રૂ. ૨)~	૪૩ – રૂ. ૨।।≡	૫૩ – રૂ. ૩।~
૩૪ – રૂ. ૨)=	૪૪ – રૂ. ૨।।।	૫૪ – રૂ. ૩।=
૩૫ – રૂ. ૨)≡	૪૫ – રૂ. ૨।।।~	૫૫ – રૂ. ૩≡
૩૬ – રૂ. ૨।	૪૬ – રૂ. ૨।।।=	૫૬ – રૂ. ૩.।
૩૭ – રૂ. ૨।~	૪૭ – રૂ. ૨।।।≡	૫૭ – રૂ. ૩।~
૩૮ – રૂ. ૨।=	૪૮ – રૂ ૩)	૫૮ – રૂ. ૩।=
૩૯ – રૂ. ૨।≡	૪૯ – રૂ ૩)~	૫૯ – રૂ. ૩।।≡
૪૦ – રૂ. ૨।।	૫૦ – રૂ. ૩)=	૬૦ – રૂ. ૩।।।

આનાના આંક.

૬૧ – રૂ. ૩।।।–	૭૧ – રૂ. ૪।≡	૮૧ – રૂ. ૫)–
૬૨ – રૂ. ૩।।।=	૭૨ – રૂ. ૪।।	૮૨ – રૂ. ૫)=
૬૩ – રૂ. ૩।।।≡	૭૩ – રૂ. ૪।।–	૮૩ – રૂ. ૫)≡
૬૪ – રૂ. ૪)	૭૪ – રૂ. ૪।।=	૮૪ – રૂ. ૫।
૬૫ – રૂ. ૪)–	૭૫ – રૂ. ૪।।≡	૮૫ – રૂ. ૫।–
૬૬ – રૂ. ૪)=	૭૬ – રૂ. ૪।।।	૮૬ – રૂ. ૫।=
૬૭ – રૂ. ૪)≡	૭૭ – રૂ. ૪।।।–	૮૭ – રૂ. ૫।≡
૬૮ – રૂ. ૪।	૭૮ – રૂ. ૪।।।=	૮૮ – રૂ. ૫।।
૬૯ – રૂ. ૪।–	૭૯ – રૂ. ૪।।।≡	૮૯ – રૂ. ૫।।–
૭૦ – રૂ. ૪।=	૮૦ – રૂ. ૫)	૯૦ – રૂ. ૫।।=
૯૧ – રૂ. ૫।।≡	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦ – રૂ. ૦।।=
૯૨ – રૂ. ૫।।।	૨૦૦ – રૂ. ૧૨।।	૨૦ – રૂ. ૧।
૯૩ – રૂ. ૫।।।–	૩૦૦ – રૂ. ૧૮।।।	૩૦ – રૂ. ૧।।।=
૯૪ – રૂ. ૫।।।=	૪૦૦ – રૂ. ૨૫)	૪૦ – રૂ. ૨।।
૯૫ – રૂ. ૫।।।≡	૫૦૦ – રૂ. ૩૧।	૫૦ – રૂ. ૩)=
૯૬ – રૂ. ૬)	૬૦૦ – રૂ. ૩૭।।	૬૦ – રૂ. ૩।।।
૯૭ – રૂ. ૬)–	૭૦૦ – રૂ. ૪૩।।।	૭૦ – રૂ. ૪।=
૯૮ – રૂ. ૬)=	૮૦૦ – રૂ. ૫૦)	૮૦ – રૂ. ૫)
૯૯ – રૂ. ૬)≡	૯૦૦ – રૂ. ૫૬।	૯૦ – રૂ. ૫।।=
૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦૦૦ – રૂ. ૬૨।।	૧૦૦ – રૂ. ૬।

આનાની ધાત.

આનાની ધાત.

૪ - રૂ.	૦।
૮ - રૂ.	૦॥
૧૨ - રૂ	૦॥।
૧૬ - રૂ.	૧)
૨૦ - રૂ.	૧।
૨૪ - રૂ.	૧॥
૨૮ - રૂ.	૧॥।
૩૨ - રૂ.	૨)
૩૬ - રૂ	૨।
૪૦ - રૂ.	૨॥
૪૪ - રૂ	૨॥।
૪૮ - રૂ.	૩)
૫૨ - રૂ.	૩।
૫૬ - રૂ.	૩॥
૬૦ - રૂ.	૩॥।
૬૪ - રૂ.	૪)
૬૮ - રૂ.	૪।
૭૨ - રૂ.	૪॥
૭૬ - રૂ.	૪॥।
૮૦ - રૂ.	૫)
૮૪ - રૂ	૫।
૮૮ - રૂ.	૫॥
૯૨ - રૂ.	૫॥।
૯૬ - રૂ.	૬)
૧૦૦ - રૂ.	૬।
૪૦૦ - રૂ	૨૫
૮૦૦ - રૂ.	૫૦

—: શ્રી ઉ આયડાંનો :—

“ઉદેશન શિક્ષક” ૩ આનો.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

શાહપોર—સુરત.

૧૬ - રૂ.	૧)
૩૨ - રૂ.	૨)
૪૮ - રૂ.	૩)
૬૪ - રૂ.	૪)
૮૦ - રૂ.	૫)
૯૬ - રૂ.	૬)
૧૧૨ - રૂ.	૭)
૧૨૮ - રૂ	૮)
૧.૪ - રૂ.	૯)
૧૬૦ - રૂ.	૧૦)
૧૭૬ - રૂ.	૧૧)
૧૯૨ - રૂ.	૧૨)
૨૦૮ - રૂ.	૧૩)
૨૨૪ - રૂ.	૧૪)
૨૪૦ - રૂ.	૧૫)
૨૫૬ - રૂ	૧૬)
૨૭૨ - રૂ	૧૭)
૨૮૮ - રૂ.	૧૮)
૩૦૪ - રૂ.	૧૯)
૩૨૦ - રૂ.	૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક ? ૨॥ કેટલા દશક ? ૭॥ એટલે કેટલા દશક ?

૨) ૧૨॥; ૧૫; ૧૭॥; ૭૫; ૨૨॥ ના દશક કેટલા ?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો ? ૨૫ એટલે કેટલા સો ? ૭૫ એટલે કેટલા સો ?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો ?

૫) ૦॥ દશક; ૦। દશક; ૦॥। દશકના એકમ કેટલા ?

૬) ૦॥ સો; ૦। સે; ૦॥। સે; ૧। સો; ૧॥ સો; ૨॥ સે; ૩। સો; ૭॥ સો; ૮॥। સો એટલે કેટલા ?

૭) ૧૬×૦।; ૩૨×૦॥; ૪૮×૦॥।; ૫૮×૧। કેટલા ?

૮) ૧૬×૨॥; ૩૨×૫, ૪૮×૭॥; ૫૨×૧૨॥ એટલે કેટલા દશક ?

૯) ૮×૦।, ૧૫×૦॥, ૩૫×૦॥। ૪૩×૧।; ૫૪×૧॥; ૬૯×૨॥ ?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો ?

૧૧) ૨૫×૧૭; ૫૦×૧૩; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો ?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫; ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫—૧૫૦; ૮૭૫-૧૨૫; ૭૫૦—૨૫૦; ૧૨૫૦-૨૫૦; ૧૨૫૦-૧૨૫; ૮૭૫-૧૨૫; ૭૫૦-૨૫૦; ૩૭૫૦—૭૫૦; ૨૨૫૦—૧૧૨૫ એટલે કેટલા ?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા ?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥	પાઇ	=૧	અધેલે
૩	પાઇ	=૧	પૈસા (સવાકો)
૨	પૈસા	=૧	ઢબુ (અઢીકો)
૪	પૈસા	=૧	આનો; આની
૨	આના	=૧	બેઆની
૨	બેઆની	=૧	પાવલી
૨	પાવલી	=૧	અડધો
૨	અડધા	=૧	રૂપીઓ
૧૫	રૂપીઆ	=૧	ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨	પાઇ	=૧	આનો
૧૬	આના	=૧	રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬	વીસવાસી	=૧	બદામ
૧૬	બદામ	=૧	દોકડો
૧૦૦	બદામ	=૧	આનો
૧૦૦	દોકડા	=૧	રૂપીઓ
૧૬૦૦	બદામ	=૧	રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥	રૂપીઆભાર	=૧	અધેળ.
૪॥	જુનાપૈસાભાર	=૧	અધેળ.
૪॥	ટાંક	=૧	અધોળ.
૨	અધેળ	=૧	નવટાંક.
૨	નવટાંક	=૧	પાશેર.
૨	પાશેર	=૧	અચ્છેર.
૨	અચ્છેર	=૧	શેર.

૪૦	રૂપીઆભાર	=૧	શેર
૭૨	જુનાપૈસાભાર	=૧	શેર
૫૬	નવાપૈસાભાર	=૧	શેર
૪૦	શેર	=૧	મણ
૫	મણ	=૧	કોથળો
૭	મણ	=૧	નાનોહારો
૧૨	મણ	=૧	માણી
૧૬	મણ	=૧	કળશી
૨૦	મણ	=૧	ખાંડી
૨૧	મણ	=૧	મોટોહારો
૨૪	મણ	=૧	ભાર

૩૦ મણુ=૧ ગાલ્લી
૩૨ મણુ=૧ બેડીઉં
૪૦ મણુ=૧ મુડો
૧૦૦ મણુ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું.

૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનુંરૂપું તોલવાનું (દેશી)

૬ ચોખાભાર =૧ રતી
૪ મગભાર =૧ રતી
૩ રતી =૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા =૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું.

૮ રતી = ૧ માસો
૧૨ માસા= ૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.

૧૨ નંગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુંડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા= ૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણવાનું.

૨૪ તાવ = ૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા = ૧ રીમ
૧૦ રીમ = ૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડા ભરવાનું.

૨ આંગળ = ૧ તસુ
૧૨ તસુ = ૧ ફુટ
૨ ફુટ = ૧ ગજ
૨૪ તસુ = ૧ ગજ
૩ ફુટ = ૧ વાર
૩૬ તસુ = ૧ વાર
૨૦ તસુ = ૧ હાથ

(૧૧) દેશી અંતર માપવાનું.

૮ આડાજવ=૧ આંગળ
૪ આંગળ =૧ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી =૧ વેંત
૨ વેંત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ (વામ)

૨૦૦૦ દંડ = ૧ ગાઉ
૪ ગાઉ = ૧ જોજન
૧ ગાઉ = ૨॥ માઇલ

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું.

૧૨ ઇંચ = ૧ ફુટ
૩ ફુટ = ૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ = ૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ = ૧ માઇલ

૫૨૮૦ ફુટ = ૧ માઇલ
૧૭૬૦ યાર્ડ = ૧ માઇલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું.

૨૦ કાઠી = ૧ વસો
૨૦ વસા = ૧ વીંઘુ

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વિપળ = ૧ પળ
૬૦ પળ = ૧ ઘડી
૭॥ ઘડી = ૧ પહોર
૮ પહોર / ૬૦ ઘડી } = ૧ દિવસ
૭ દિવસ = ૧ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસ = ૧ પખવાડીઉં
૩૦ દિવસ = ૧ મહીનો
૧૨ મહીના = ૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆં = ૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ = ૧ વરસ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૬૦ સેકંડ = ૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ = ૧ કલાક
૨૪ કલાક = ૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ = ૧ વરસ

૧ ઘડી = ૨૪ મિનિટ
૧ પહોર = ૩ કલાક

પ્રકરણ ૩.

મનોયત્ન ૨. પોણાનું મુખગણિત.

૧) અધો ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૦॥। ગજ લુગડું હતું બીજું ૦॥। ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦॥। ઉમેરૂં તો કેટલા થાય ?

૪) ૬૨। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦॥। મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા ?

૫) ૪૫+૦॥।; ૪૭।+૦॥।; ૩૭॥+૦॥।; ૬૯॥+૦॥। કેટલા ?

૬) ૦॥+૪૦॥; ૦॥।+૬॥।; ૦॥।+૪૭।; ૦॥।+૭૨ કેટલા ?

૭) કઇ સંખ્યામાંથી ૦॥। લઇએ તો ૪૫॥।, ૪૮, ૩૮। ને ૭૦॥ રહે ?

૮) ૧૨ અડધા અને ૬૨ પાવલા મળી કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૯) ૧॥ શેર દૂધમાંથી ૦॥। શેર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૦) મારી પાસે રૂ ૦॥ છે. તેમાં શું ઉમેરૂં તો રૂ. ૦॥। થાય ?

૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬॥ હતા, તેમાંથી રૂ. ૦॥। ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?

૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦॥। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૧૩) ૬૫।–૦॥।; ૬૭॥–૦॥।; ૪૮॥।–૦॥।; ૬૩–૦॥। કેટલા ?

૧૪) ૧૭×૦॥।; ૨૩×૦॥।; ૪૭×૦॥।; ૯૯×૦॥।; ૬૯×૦॥। કેટલા ?

૧૫) એક તપેલામાં ૦॥। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે ?

૧૬) એક રૂપીઆનું ૦॥। ગજ તો રૂ ૭૫ નું કેટલું ?

૧૭) ૦॥। ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાશે ?

૧૮) રૂ. ૦॥। નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?

૧૯) એક આનાનું ૦॥। શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે ?

૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦॥। આપીએ તો ૬૭ છોકરાને આપવાને કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?

૨૧) એક શીશીમાં ૦॥। સાહી માય તો ૫૯ શીશીમાં કેટલી માશે ?

૨૨) મહીને ૦॥। મણ ચોખા જોઇએ તો ૧॥ વરસમાં કેટલા જોઇએ ?

૨૩) એક માણસને ૦॥। શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલા મણ જોઇએ ?   ૪૦ શેર = ૧ મણ

૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦॥। પડે તો ૧ મણનું શું બેસે ?

૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ? હશુ કેટલા ?

૨૭) ૮૯ પોણું ? ૩૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું કેટલા ?

૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?

૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.

૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.

૩૧) એક મજુરણ દરરોજ રૂ. ૦॥। કમાય તો ૨૯ મજુરણ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?

૩૨) રૂ. ૭॥।ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું બેસશે ?

૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?

૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?

૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા જણને અપાય ?

૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?

૩૭) રૂ. ૩૩માં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?

૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય ?

૪૦) ૦॥। ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭॥। ગજનું શું બેસે ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો ૭ની કેટલી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૬ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ०।। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું પડયું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯।? કેટલા પોણે ૩૨। ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઈએ તો ૩૩।।। થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ०।।। શેર ચંદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૧, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ०।।। આનાનું શેર કોળું મળે તો રૂ. ०।।। નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૫૩) રૂ. ०।।।એ શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧।।એ શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી ?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું મુખગણિત.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩।। માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૩।। રૂપીઆ હતા ને મારા ભાઇ ૧। રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮।।।+૧।, ૬૭।।+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૫, ૧।+૪૭।।, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮।।। કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮।।। છે, તેમાંથી સવા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫માંથી રૂ।. ૧। ધર્માદા કર્યા તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮।।।–૧। ૫૭।–૧।, ૩૬।–૧।, ૧૦૦–૧। કેટલા ?

૯) ૪૦–૩૮।।, ૬૮।।।–૬૭।।, ૮૨।–૮૧।, ૭૧।–૭૦ કેટલા ?

૧૦) ૧। રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨।। રૂપીઆ થાય ?

૧૧) રૂ. ૩।। છે, ૫ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯૯×૧।, ૭૦×૧।, ૬૯×૧।, ૫૯×૧।, ૭૬×૧।, કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧।, ૬૭×૧।, ૯૫×૧।, ૭૦૦×૧।, ૯૦૦×૧।, કેટલા ?

૧૪) ૧। રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?

૧૫) એક બંડીમાં ૧। ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧। રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧। શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થશે ? ૪૦ શેર = ૧ મણ

૧૮) રોજ ૧। શેર લોટ વપરાય તો મહીનામાં કેટલો વપરાશે ?

૧૯) એક છોકરો ૧। શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧। મણનું શું બેસશે ?

૨૧ સવાયાની ચન્ચારની પલાખી અવળી બોલો.

૨૨) સવાયાની બબેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૩) ૯૯×૧।થી ૭૯×૧। સુધી ઉલટા બોલો.

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧।નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

૨૬) એક આનાનું ૧। શેર કોળું મળે તો રૂ।. ૩)નું કેટલું આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ મજુરને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણ સાકરના રૂ. ૭॥ બેસે તો ૮ મણનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલાં પાવલા મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦। રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણુસને અપાય ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) ૧। શેર વેગણનો એક આનો તો ૧। મણ ૮॥ શેરનું શું બેસે ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧। રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩॥ રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭। ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫) રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઇએ તો ૮૮॥;૭૩॥;૪૭॥;૧૦૭॥; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧। આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫) આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨ાા રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬ા ? કેટલા સવા ૪૮ાા ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨ાા રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧ા આને શેર સુરણુ મળે તો ૧ા રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
૪૯) ૧ા શેરનો ०ા આનો તો ૧ા મણનું શું ?

મનોયત્ન ૪. શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું ? રૂપીઓ એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર. રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર મધ લેજો એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળના પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા પૈસા કેટલા મૂકવા ?
૫) ૨ાા રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪ાા પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઇ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪ાા પૈસાભાર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં, ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? પાશેરના અધોળ કેટલા ? પાશેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પાશેરના પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલું ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ સીસીમાં અચ્છેર સાહી માય છે, તો સીસી ભરવાને બીજી કેટલી સાહી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણો શેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું વાપરીએ તો પોણો શેર રહે?
૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા? પાશેર કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરા, અચ્છેરા અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો, શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય? ૩॥ શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું?
૩૭) ૧૬ અધોળના કેટલા શેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના, ૦॥ શેરના, ૨। શેરના અને પાશેરના અધોળ કેટલા?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેર મૂકવા? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે, એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે, ને સામા પલ્લામાં પાશેરા મૂકયો છે તો કેટલું તોળાશે?
૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે ૦॥। શેરનું શું આપવું ?
૪૩) ૨॥ આને શેર કારેલાં મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
૪૫) શેરમાં ૪॥ પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?

૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો છ શેર થાય ?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનું કેટલું આવે?
૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
૪૯) ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?
૫૧) દેઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧, ૧।, ૧॥, ને ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૩) ૪ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૫૫) ૧૦,૨૦,૩૦,૪૦,૫૦,૬૦,૮૦ ને ૧૦૦રૂપીઆભારના શેર કેટલા?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧॥ શેર થાય ?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪॥ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો એક શેર વજન થાય ?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મૂકવા?

૬૪) મારી પાસે ૧ રૂપીઆભારનું, ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૨૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલાંથી ૧ રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

——(૦)——

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા? કેટલા શેરનો મણ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા?

૨) સવા મણના શેર કેટલા? પોણો મણના શેર કેટલા?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે, અને સવા મણથી કેટલુ ઓછું?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલા શેર રહે?

૫) ૩૮ શેર ૦॥। મણથી કેટલું વધારે? ૦॥। મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૮ શેર મણમાં કેટલું ઓછું? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે?

૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા? ૦।, ૦॥, ૦॥।, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલા?

૭) મણની દશશેરી કેટલી? પાંચશેરી કેટલી? અઢીશેરી કેટલી? સવાશેરી કેટલી? અધમણીઆ કેટલા?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા?

૯) સવા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ?
૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?
૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?
૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંચશેરથી કેટલીવાર તોળવું ?
૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?
૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?
૧૭) ૦॥ મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ? ૩૭ શેર તે ૦॥ મણથી કેટલું વધારે ?
૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય ?
૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણની અઢીશેરી કેટલી ? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું ?
૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?
૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?
૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?
૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા ?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ?
૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો. શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ ?
૨૭) ૨॥ મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય ?
૨૮) ૦॥ મણમાં ૪॥ શેર ઓછું તે કેટલા શેર ?
૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનું શું પડયું ?
૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું આપવું ?
૩૧) રૂ. ૪૧) એ મણ ઘી મળે તો ૦॥ મણનું શું આપવું ?
૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તો તે કેટલા થયા ?
૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરીથી કેટલી વખત તોળી આપવું અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું પડે ?
૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦॥ મણ થાય ?
૩૫) ૨॥ મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા ?
૩૬) અઢી મણની પાંચશેરી કેટલી ? કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨॥ મણ જેટલો થાય ?
૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે, તેનાથી ૨॥ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨. ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું ?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવાશેરનું બમણું કેટલું?

અચ્છેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	શેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	અચ્છેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)
નવટાંકનો રૂ.	૧)	પડે તો	પાશેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)
અધોળનો રૂ.	૧)	પડે તો	નવટાંકનું શું?	જ. રૂ. ૨)
અધમણનો રૂ.	૧)	પડે તો	મણનું શું?	જ. રૂ. ૨)
દસશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	અધમણનું શું?	જ. રૂ. ૨)
પાંચશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	દશ શેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)
અઢીશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	પાંચશેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)
સવાશેરનો રૂ.	૧)	પડે તો	૨॥ શેરનું શું?	જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધું? જ. બમણું. કિંમત કેટલા ગણી આપી? જ. બમણી. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. બમણી ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? ચારગણી. આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. આઠગણી.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઇએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળશે.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દસશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
નવટાંકનો	રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
અધોળનો	રૂ. ૧) પડે તો સવા રૂપીઆભારનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
મણનો	રૂ. ૧) બેસે તો અધમણનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
અધમણનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસશેર કે ૦ા મણનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ.	૦ાા

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ લીધો ? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ. અડધો ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૦॥ ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે. જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨મો ભાગ. વજનનો ૪૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. ચોથો ભાગ મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજનનો મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણુનાઅધમણીઆ ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણુના દસશેરા ૪
રૂપીઆની બેઆની ૮	શેરના નવટાંકા ૮	મણુની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળા ૧૬	મણુની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેરના ૧। રૂ. ભાર ૩૨	મણુની સવાશેરી ૩૨
રૂ. ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણુના શેર ૪૦

૬।	દોકડાનો રૂ.	૦)–
૧૨॥	દોકડાના રૂ.	૦)=
૧૮॥	દોકડાના રૂ.	૦)≡
૨૫	દોકડાનો રૂ.	૦।
૩૧।	દોકડાનો રૂ.	૦।–
૩૭॥	દોકડાનો રૂ.	૦।=
૪૩॥	દોકડાનો રૂ.	૦।≡
૫૦	દોકડાનો રૂ.	૦॥
૫૬।	દોકડાનો રૂ.	૦॥–
૬૨॥	દોકડાનો રૂ.	૦॥=
૬૮॥	દોકડાનો રૂ.	૦॥≡
૭૫	દોકડાનો રૂ.	૦॥।
૮૧।	દોકડાનો રૂ.	૦॥।–
૮૭॥	દોકડાનો રૂ.	૦॥।=
૯૩॥	દોકડાનો રૂ.	૦॥।≡
૧૦૦	દોકડાનો રૂ.	૧)

૧૦૦	દોકડાનો રૂ.	૧)
૨૦૦	દોકડાના રૂ.	૨)
૩૦૦	દોકડાના રૂ.	૩)
૪૦૦	દોકડાના રૂ.	૪)
૫૦૦	દોકડાના રૂ.	૫)
૬૦૦	દોકડાના રૂ.	૬)
૭૦૦	દોકડાના રૂ.	૭)
૮૦૦	દોકડાના રૂ.	૮)
૯૦૦	દોકડાના રૂ.	૯)
૧૦૦૦	દોકડાના રૂ.	૧૦)

૧ દોકડો લગભગ બે પાઈ

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
૨. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર
૩. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બેઆનીનું નવટાંક
૪. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અધોળ
૫. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ ઢબુનું ૧। રૂપીઆભાર
૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે ×દોકડે રૂપીઆભાર
૭. જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
૮. જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
૯. જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
૧૦. જેટલે આને શેર તેટલાજ *કુપઆનાનું અધોળ
૧૧. જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણી બદામે રૂપીઆભાર
૧૨. જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
૩. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલીજ બેઆનીનું પાંચ શેર
૪. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
૫. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
૬. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
૭. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દેકડે શેર
૮. જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

×એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઇ થાય, *૧કુપઆનાની ૦॥। પાઇ

૯) જેટલે આને મણ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
૧૦) જેટલે આને મણ તેટલાજ અધેલાનું પાંચ શેર
૧૧) જેટલે આને મણ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
૧૨) જેટલે આને મણ તેથી અઢીગણી બદામે શેર
૧૩) જેટલા આનાનું ૨॥ શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણ

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧। રૂપીઆભાર=૦॥ અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આકમાં આવે તેના અધોળા થઇ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭।। રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭॥ શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭॥÷૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અધોળ. ૨૭॥÷૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૨) રૂ. ૨) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૩) રૂ. ૫) નું શેર તો અધોળનું શું?
૪) રૂ. ૭॥ નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૫) રૂ. ૭॥ નું શેર તો નવટાંકનું શું?
૬) રૂ. ૭। નું શેર તો શેર ૦।– નું શું?
૭) રૂ. ૧૮॥= નું શેર તો અધોળનું શું?
૮) રૂ. ૨૩.= નું શેર તો ૦। શેરનું શું?

૯) રૂ. ૪ાા નું શેર તો રાા રૂપીઆભારનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧પાનું શેર તો ૪ા પૈસાભારનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧૮ાાા નું શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧૫) નું શેર તો રૂપીઆભારનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૦ાા નું શેર તો ર રૂપીઆભારનું શું ?
૧૪) રૂ. ૭ાા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૫) રૂ. ૮ાૅાા નું રાા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૬) ૩ા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)ૅાનું ૪ાા પૈસાભાર તો શેરનું શું ?
૧૮) રૂ. ૦ાૅ નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૧૯) રાા આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧) નું મણુ તો રાા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૨) નું મણુ તો રાા શેરનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪) નું મણુ તો રાા શેરનું શું ?
૨૩) રૂ. ૩ાા નું મણુ તો રા શેરનું શું ?
૨૪) રૂ. ૮ાાા નું મણુ તો ૫ શેરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૬ા નું મણુ તો ૦ા મણુ રાા શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૨૩ાાાૅ નું મણુ તો રાા શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૧૭ાૅ નું મણુ તો ૦ા મણુનું શું ?
૨૮) રૂ. ૭ાા નું મણુ તો રાા શેરનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧ાા નું મણુ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦) રૂ. ૨૮ાાા નું મણુ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૫) નું મણુ તો ૧ શેરનું શું ?

૩૨) રૂ. ૩ાા નું મણ તો ૨ શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૪ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૪) રૂ ૦ા૦ાા નું ૨ાા શેર તો ૨ મણનું શું ?
૩૫) ૩ાાા આનાનું ૨ા શેર તો મણનું શું ?
૩૬) રૂ. ૦)≡ાાા નું ૨ાા શેર તો ૩ મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૦ાા= નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૮) રૂ. ૦)≡ાા નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧) નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું ?
૪૦) રૂ ૧) નું ૪ાા શેર તો રૂ. ૦)–નું કેટલું ?
૪૧) રૂ. ૧) નું ૩ મણ તો એક આનાનું કેટલું ?

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

સૂચના:–હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૭.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦ાાા≡ તો મણનું શું ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦ા આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાા આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ. ૦ા નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) ૦ાા= નું મણ તો રૂ. ૦)≡ાા કેટલું ?
૭) રૂ. ૧) નું ૧ા શેર તો ૨ા મણ ૮ાા શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૨॥ એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે?
૯) રૂ. ૮)નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ?
૧૦) રૂ. ૨૧ નું ૧। મણ ૨॥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનું શું?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬। શેરનું શું?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ?
૧૫) રૂ. ૨૫) નું ૩॥ મણ તો ૭॥ મણનું શું?
૧૬) ૩ મણના ૩॥ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું?
૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરના ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું?
૨૦) રૂ. ૨૪) નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું?
૨૧) રૂ. ૧। નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥ રૂપીઆનું કેટલું?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનાનું કેટલું?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો રૂ. ૧)ᐟ॥ નું કેટલું?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆનું કેટલું?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું?
૨૬) રૂ. ૦॥ નું શેર તો ૧। મણનું શું?
૨૭) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩૦ મણનું શું?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું?
૨૯) રૂ. ૧॥ નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું?
૩૦) રૂ. ૧) નું ૦॥ શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું?

૩૧) રૂ. ૦ાનું શેર તો ૬ા રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૨) રૂ. ૦)ાા નું અધોળ તો શેરનું ?

૩૩) રૂ. ૧)નું ૧ાા મણ તો ૪૮ મણનું શું ?

૩૪) રૂ. ૧ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧ા રૂપીઆની કેટલી ?

૩૫) રૂ. ૧ાની ૨ાા શેર બાજરી મળે તો રૂ. ૬ની કેટલી આવે ?

૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?

૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨ાા મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલું દૂધ પીધું હશે ?

૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧ા મણની કેટલી ચઢશે ?

૩૯) રૂ. ૧)ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦ાા મણ ૮ાાા શેરનું શું ?

૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલી આવે ?

૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?

૪૨) રૂ. ૧) નું ૦ાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું આવે ?

૪૩) ૧ાા શેરના ૭ા રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?

૪૪) ૧ાા શેરના ૭૫ પતાસાં ચઢે તો ૨ાા શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?

૪૫) મણ કારેલાના ૨ાા રૂપીઆ તો ૦ાા મણનું શું ?

૪૬) રૂ. ૬)નું ૧ાા મણ તો મણનું શું ?

૪૭) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ મણનું શું ?

૪૮) ૪ પાઇની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?

૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો ૦ાા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૦) રૂ. ૧૬ાનું ૧ા મણ તો ૧૩ાાા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૧) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૨) ૪ શેરનો ૧। રૂપીઓ તો મણનું શું ?
૫૩) રૂ. ૯) નું ૧૩॥ મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬। નું ૧૩ મણ તો ૩૭॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧) શેર ચાના રૂ. ૨૬। બેસે તો રૂ. ૩॥માં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨॥ થી રૂ. ૭૨॥ રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧॥ની એક ટોપી તો ૭૩॥ રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩॥ માં રૂ. ૧॥ કેટલી વાર છે ?
૬૦) ૧॥ રૂપીઓ રૂ. ૭૩॥માં કેટલી વાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪)નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?
૬૨) રૂ. ૫)નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮)નું શેર તો રૂ. ૬)નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯)નું શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૬૫) રૂ. ૪॥નું શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂ. ૪૦)નું કેટલું ?
૬૭) રૂ. ૦ાનું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?
૬૮) રૂ. ૧॥નું શેર તો રૂ. ૪૯॥નું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧ાનું શેર તો રૂ. ૪૮॥નું કેટલું ?
૭૦) રૂ. ૦॥નું શેર તો રૂ. ૯॥નું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂ. ૫૨॥નું કેટલું ?
૭૨) રૂ. ૦)=॥નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)=નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧ાનું ૧૦ શેર તો ૧॥ મણનું શું ?
૭૫) રૂ. ૩)નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?

૭૬) રૂ. ૦ાનું ૧ા શેર તો ૧ાા મણનું શું ?
૭૭) રૂ. ૨ાનું શેર તો મણનું શું ?
૭૮) રૂ. ૨ાાનું શેર તો અધોળનું શું
૭૯) રૂ. ૫)નું શેર તો પાશેરનું શું ?
૮૦) રૂ. ૨ાનું શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૧) રૂ. ૮)નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું
૮૨) રૂ. ૪ાાનું શેર તો ૮ અધોળનું શું ?
૮૩) રૂ. ৩ાાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું ?
૮૪) રૂ. ૧৩ાાનું શેર તો ૨૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૫) રૂ. ૨૧)નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું ?
૮૬) રૂ. ૨ાનું શેર તો ૦ાાા શેરનું શું ?
૮૭) રૂ. પાાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું ?
૮૮) રૂ. ૨ાાનું શેર તો ૧ાા અચ્છેરનું શું ?
૮૯) રૂ. ૩ાાનું શેર તો ૬ નવટાંકનું શું ?
૯૦) રૂ. ૨૨ાાનું ૨ાા શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૯૧) રૂ. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૨) રૂ. ૦ાાનું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ાા શેરનું શું ?
૯૩) રૂ. ૦ાાાનું ૨ાા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૯૪) રૂ. ૦)=નું પાંચ રૂપીઆભાર ૨ શેરનું શું ?
૯૫) રૂ. ૧૫)નું ৩ાા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૧)નું મણ તો ૪ અઢીશેરીનું શું ?
૯૭) ૩ આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૯૮) રૂ. ૦)=નું શેર તો મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ૦)ાાનું શેર તો મણનું શું ?

૧૦૦) રૂ. ૦ા—નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૧૦૧) સાા શેરના ૩ આના તો મણનું શું ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૪) ૨ા આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૨ાાનું શેર તો રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૦૬) ૧ા મણના રૂ. ૧૦) તો અઢીશેરનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૫)નું મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૦૮) રૂ. ૨૦)નું મણ તો રૂ. ૨ાાનું કેટલું ?
૧૦૯) રૂ. ૦ાા≈નું શેર ૧ા શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦ા=નું પાંચ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧ા આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧ા મણ ૩ શેરનું શું ?
૧૧૨) ૨ાા રૂપીઆભારના ૪ આના તો શેરનું શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦ાા મણનું શું ?
૧૧૪) રૂ. ૦)=નું ૧ા શેર તો મણનું શું ?
૧૧૫) ૨ાા શેરનો રૂ. ૧) તો ૧ાા મણનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦ા=નું શેર તો મણનું શું ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું ?
૧૧૮) ૨૭ પાઇનું શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૧ાા≈નું કેટલું ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭ાા આના તો શેરનું શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧ાા એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧૨ાાનું મણ તો ૧ા રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦ાા ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)—નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શું ?

૧૨૪) ૨॥ શેરના ૩ આના તો શેર ૦॥=નું શું ?

૧૨૫) ૦॥ શેર દૂધનો એક આનો તો રૂ. ૧। નું કેટલું ?

૧૨૬) એક આનાનું ૨॥ શેર તો ૨॥ મણનું શું ?

૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?

૧૨૮) રૂ. ૦॥=નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧૫) નું કેટલું ?

૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનું શું ?

૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦॥ શેર તો ૧। મણનું શું ?

૧૩૧) ૫ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?

૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાઇ વટાવીએ તો કેટલી પાઇ આવે ?

૧૩૩) ૩૭॥ મણના કોઠારમાંથી ૧॥ મણના કેટલા ટોપલા ભરાય ?

૧૩૪) મારી પાસે ૩૧। મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?

૧૩૫) રૂ. ૦॥ કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?

૧૩૬) રૂ. ૭૨) માં રૂ. ૦॥ કેટલીવાર છે ?

૧૩૭) રૂ. ૦॥ વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?

૧૩૮) રૂ. ૫૫ માંથી ૦॥ રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શું વધશે ?

૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩॥, બીજે દિવસે રૂ. ૧॥, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨॥ અને ચોથે દિવસે રૂ. ૬॥= ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?

૧૪૦) ૩॥ મણ જુવાર, ૨॥ મણ ઘઉં અને ૬। મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪ાા મણ પાંચ શેર ઘઉંમાંથી ૧ાા મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?

૧૪૨) ૨૭ાા શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧ાા મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭ાા કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂ. ૧)નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂ. ૯૦૦)નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૬૧ પાઘડીના રૂ. ૧૫૨ાા બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસે ?

૧૪૬) રૂ. ૨)≡નું ૦ા મણ ૭ાા શેર તો રૂ. ૦ા≡નું કેટલું ?

૧૪૯) રૂ. ૧ાા–ની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?

૧૪૮) ૧ાા રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૭ આનાનું કેટલું ?

૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી મળે તો ૯ નારંગીનું શું ?

૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે, તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?

૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪ાા રૂપીઆ બેસે તો ૩ તસુનું શું ?

૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી રૂ. ૦ાા વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?

૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧ાા આપતાં રૂ. ૪૯ાા ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?

૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય છે, ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?

૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ ૩૫, ૭૨, ૧૦૮, ને ૧૪૫ આવે ?

૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઇ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઈ વપરાઈ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?

૧૫૭) ૧ાા મણ ૯ શેર બાજરી છે, દરેક સાધુને જો ૧ાા શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?

૧૫૮) રૂ. ૧॥ છે, બીજા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા "મુખગણિત શિક્ષક" આવશે ?

૧૫૯) રૂ. ૩૭॥ માં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું ?

૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩॥। બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?

૧૬૧) ૧૭ મણ બટાટાના રૂ ૪૨॥ તો રૂ. ૧૫)માં કેટલા મણ આવે ?

૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨॥ વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના ભાગીને કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૧૬૩) ૪૭ ખુરસીના રૂ. ૧૧૭॥ બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેસે ?

૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડી લઇને રૂ. ૨॥ વાળી કેટલી ચોપડી આપવી ?

૧૬૫) રૂ. ૮॥ માં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫)માં કેટલા આવશે ?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ ૧૫૬) બચાવું છું તો રૂ. ૨૩૪) બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે.

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦ તો ૩૬ મણનું શું ?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩॥। તો રૂ. ૫) માં કેટલી કેરી આવશે ?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨) તો ૫૧ મણનું શું ?

૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?

૧૭૧) રૂ. ૩૭ માંથી રૂ. ૨॥ વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે ?

૧૭૨) રૂ. ૨॥વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ०॥। વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?

૧૭૩) કઇ સંખ્યાને ૧॥ થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત, તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત; ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઇ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી, અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા, તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઇ નીકળેલો ?

૧૭૬) રૂ. ૮) ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨ાા ની કેટલી આવે ?

૧૭૭) ૫ શેરના રૂ. ૩ાા તો ૫ મણનું શું ?

૧૭૮) રૂ. ૧) ના બે મણ લાકડા મળે તો ૫ શેરનું શું ?

૧૭૯) રૂ. ૩ાાા બે મણ તો ૭ શેરનું શું ?

૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨ા શેર તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું આવે ?

૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૦ાા શેર ઘી આવે તો ૦ાાા મણ ૭ાા શેરનું શું ?

૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬ા શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૧૮૩) ૧ મણ ૩ાા શેરના રૂ. ૨)≡ તો ૭ાા શેરનું શું ?

૧૮૪) ૭ાા શેરના રૂ. ૦।= તો મણનું શું ?

૧૮૫) રૂ. ૦।–। નું ૦ાા મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું શું ?

૧૮૬) ૦ાા મણ ૭ શેરના રૂ. ૨ાા૦ાા તો રૂ. ૦ા=નું કેટલું ?

૧૮૭) રૂ. ૧)–ાાનું ૦ાાા મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું ?

૧૮૮) રૂ. ૨ાા નું મણ તો ૩ાાા શેરનું શું ?

૧૮૯) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ાા–ાાા તો મણનું શું ?

૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ૦)≡ાા તો શેરનું શું ?

૧૯૧) રૂ. ૦ા≡ની ૨ાા શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શું હશે ?

૧૯૨) રૂ. ૦)=ાા નું ૧ા શેર તો ૧ા મણનું શું ?

૧૯૩) રૂ. ૦ાાા≡ નું ૩ શેર તો ૧ા મણનું શું ?

૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)–ાા તો ૧૭ શેરનું શું ?

૧૯૫) રૂ. ૨ા≡ાાનું ૦ા મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું ?

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

પ્રશ્નોત્તરમાળા

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

ગુજરાતની સા૦ ભૂગોળની ત્રણ આના.
મુંબઈ ઈલાકાની ભૂગોળની ૪ા આના.
હિંદુસ્તાનની સા૦ ભૂગોળની ચાર આના

ડિકટેશન શીખવા શીખવવાનું અપૂર્વ સાધન જેમાં:-

૧] પાઠવાર અઘરા શબ્દો.
૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.
૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.
૪] જોડાક્ષર. ૫] મળતા જોડાક્ષર.
૬] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

બાળપોથીનો	૦-૨-૦	ત્રીજીનો	૦-૩-૦	ડિકટેશન શિક્ષક
પહેલાનો	૦-૨-૬	ચોથીનો	૦-૪-૦	
બીજીનો	૦-૩-૦	પાંચમીનો	૦-૪-૦	

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦-૧-૬	ત્રીજા ધો૦નો	૦-૨-૬
પહેલા ધો૦નો	૦-૧-૯	ચોથા ધો૦નો	૦-૪-૦
બીજા ધો૦નો	૦-૨-૦	પાંચમા ધો૦નો	૦-૪-૦

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર—સુરત.